

L I G J Nr.9048, date 07.04.2003
“PËR TRASHËGIMINË KULTURORE”

Indryshuar me:

Ligjin nr.9592, datë 27.07.2006

Ligjin nr.9882, datë 28.02.2008

Ligjin nr.10 137, datë 11.5.2009

Ligjin nr. 77/2013 (datë 14.2.2013)

Ne mbështetje te neneve 59 pika 1 shkronja "g", 78 dhe 83 pika 1 te Kushtetutës, me propozimin e Këshillit te Ministrave, Kuvendi i Republikës se Shqipërisë vendosi:

KREU I
DISPOZITA TE PERGJITHSHME

Neni 1

Ky ligj ka për qëllim shpalljen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore ne territorin e Republikës se Shqipërisë.

Neni 2

Objekti i këtij ligji janë vlerat e trashëgimisë kulturore, parashikimi i rregullave për mbrojtjen e saj dhe detyrat e përgjegjësité e organeve qe veprojnë ne këtë fushe.

Neni 3

Ne këtë ligj, termat e mëposhtëm kane këto kuptime:

1. "Ansambël arkitekturor" është tërësia e një numri ndërtesash, te cilat i lidh një koncept i njëjtë krijues.
2. "Ansambël historik" është bashkësia e vlerave urbanistiko-arkitektonike me vlera historike.
3. "Ansambël muzeal" është bashkësia e vlerave urbanistiko-arkitektonike qe mbrohet nga shteti.
4. "Ansambël urban" është bashkësia e vlerave urbanistiko-arkitektonike me një qendër qytetare, e cila mund te formohet prej një ose disa pjesëve te një zone banimi.

5.(e shfuqizuar)

6. "Arkitekture tradicionale" është arkitektura e se kaluarës me zbatim kohor relativisht te gjere.
7. "Dëmtim" është ndërhyrja ne dem te pasurisë kulturore, materiale ose jomateriale, qe cenon funksionin ose pamjen origjinale te këtyre pasurive.
8. "Folklor gojor" është teksti i krijimit popullor, i pashoqëruar me muzike, i cili lexohet ose tregohet.
9. "Folklor instrumental" është krijimi muzikor popullor i interpretuar me vegla muzikore popullore.
10. "Folklor koreografik" janë valle dhe krijime qe kërcen me ose pa shoqërim muzikor.
11. "Folklor vokal" janë krijime muzikore te kënduara ose te interpretuara me tekst dhe muzike.

12. "Institucione shtetërore te specializuara" janë Instituti i Monumenteve te Kulturës, Instituti i Arkeologjisë, Instituti i Kulturës Popullore, Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave te Shtetit, Qendra Kombëtare e Inventarizimit te Pasurive Kulturore, Arkivi i Filmit dhe Qendra Kombëtare e Veprimtarive Folklorike Kulturore, Agjencia e Shërbimit Arkeologjik, drejtoritë rajonale të kulturës kombëtare, Fototeka "Marubi", Muzeu i Artit Mesjetar Korçë, Galeria Kombëtare e Arteve, Arkivi Qendror Shtetëror i Filmit.

13. "Inventarizim" është regjistrimi dhe identifikimi i objekteve te trashëgimisë kulturore.

14. "Katalogim informatik" është regjistrimi i te dhënave, sipas kriterëve te caktuara shkencore, për identifikimin dhe administrimin e shpejte te pasurive kulturore.

15. "Mbrojtje" është mënyra dhe forma e natyrës juridike ose jo te ruajtjes, mirëmbajtjes, rindërtimit, restaurimit ose konservimit te pasurisë se trashëgimisë kulturore.

16. "Monument kulture" është objekti ose ndërtimi me vlera historiko-kulturore qe mbrohet nga shteti.

17. "Objekt ne mbrojtje paraprake" është pasuria kulturore, materiale, ne pritje për t'u shpallur monument kulture nga organi përgjegjës.

18. "Objekt nen vrotim" është pasuria kulturore e pashpallur monument kulture, ne shqyrtim për t'u përfshirë ne mbrojtje nga shteti.

19. "Objekt unikal" është vepra arkitektonike me përdorim te zakonshëm ose me funksione artistike a zbukuruese dhe qe, deri ne çastin e dhënë, është identifikuar si e vetme ne trashëgiminë kulturore e materiale.

20. "Park arkeologjik" është hapësira me vlera mjedisore, ne te cilën ruhen rrënoja ndërtimore, te zbuluara prej gërmimeve arkeologjike qe mbrohen nga shteti.

21. "Pasaporta e objektit" është kartela e identifikimit te një objekti te trashëgimisë kulturore, ku vendosen fotografia e objektit, filmimet, skicat, vendndodhja, përmasat, pesha, materiali, kodi kompjuterik, autori, vendi i ruajtjes, përshkrimi dhe historiku.

22. (e shfuqizuar)

23. "Qendër historike" është ansambli qytetar ose fshatar me vlera historiko kulturore qe mbrohet nga shteti.

24. "Qytet-muze" është qendra qytetare qe mbrohet nga shteti për vlerat historiko kulturore.

25. "Restaurim" është vlerësimi i thelbit origjinal te monumenteve nëpërmjet ndërhyrjeve për ndalimin e degradimeve te mëtejshme dhe nxjerrjes ne pah te vlerave te tyre.

26. "Status i objektit" është gjendja juridike e një objekti.

27. "Trashëgimi me vlera kombëtare" është pasuria kulturore, materiale ose shpirtërore me vlerahistoriko-kulturore për kombin.

28. "Trashëgimi me vlera muzeale" është pasuria kulturore, materiale, e cila, për vlerat e vetahistoriko-kulturore ose artistike, meriton te ruhet ne muze te profileve te ndryshme.

29. "Trashëgimi me vlera te veçanta" është pasuria kulturore, materiale ose shpirtërore me vlera te spikatura.

30. "Trashëgimi me vlera unikale" është pasuria kulturore, materiale ose shpirtërore e vetme ne llojin e vet.

31. "Vlere arkeologjike" janë monumente, vendbanime historike te llojeve te ndryshme, objekte ose pjese veprash ndërtimore apo vendbanimesh, te dala prej gërmimeve arkeologjike, me vlerahistoriko-kulturore.

32. "Vlere etnologjike" janë vlera te kulturës, materiale ose shpirtërore, te cilat lidhen me tiparet thelbësore te një kombi.

33. "Zeje tradicionale" është pjesa materiale dhe përvoja e përqendruar e mjeshtrave tanë popullore ne shekuj.

34. "Zone arkeologjike" është sipërfaqja ne te cilën gjenden monumente te zbuluara nga gërmimet arkeologjike ose është dëshmuar qenia e shtresave me përmbajtje arkeologjike.

35. "Zonë-muze" është njësia territoriale brenda qytetit, me vlera muzeale, e cila përbëhet nga një grup objektesh me vlera të rëndësishme kulturore.

"36. "Inspektim" është çdo formë kontrolli, e bërë me qëllim verifikimin e respektimit të kërkesave ligjore, sipas këtij ligji." (shtuar me ligjin 77/2013)

Neni 4

Trashëgimia kulturore përbëhet nga vlera materiale dhe jomateriale, te cilat janë pjese e pasurisë kombëtare.

I. Vlerat materiale te trashëgimisë kulturore janë:

1. Objekte te trashëgimisë kulturore te paluajtshme, ku përfshihen:

- a) qendra, zona dhe rajone, te banuara ose te pabanuara, me vlere arkeologjike, historike, etnologjike, arkitektonike dhe inxhinierike. Te tilla vlerësohen edhe objektet e kësaj natyre ne gjendje rrënojë, me vjetërsi mbi 100-vjeçare;
- b) ansamble urbane, arkitekturore dhe historike, ndërtime ose konstruksione ndërtimore me vlera te veçanta. Te tilla janë edhe objektet e kësaj natyre ne gjendje rrënojë, me vjetërsi mbi 100-vjeçare.

2. Objekte te trashëgimisë kulturore te luajtshme, ku përfshihen:

- a) objekte, pjese ose elemente te objekteve, te përfshira ne shkronjën "b" te pikës 1 te këtij neni, si mozaikë, kolona, kapitete, skulptura, piktura murale, ikona, ikonostase, tavane karakteristike, mbishkrime, gurë varresh, me vjetërsi mbi 100-vjeçare;
- b) materiali i lëvizshëm arkeologjik, qe del nga gërmimet arkeologjike, grumbullohet nga gjurmimet arkeologjike, ose vjen si gjetje rastësore apo qe ruhet ne koleksione ose fonde te tjera te ndryshme;
- c) krijimet artistike te te gjitha llojeve dhe gjinive. Këtu nuk përfshihen krijimet e autoreve te gjalle;
- ç) dokumente arkivore me rëndësi historike kombëtare;
- d) dorëshkrime dhe botime, libra dhe periodike me vlera te veçanta, historike dhe bibliografike;
- dh) koleksionet e ndryshme filatelike, numizmatike te artit, me vjetërsi mbi 25-vjeçare;
- e) pajisje tradicionale pune, mjeshterie dhe jetese. Mekanizma, makineri ose objekte te përdorimit te përditshëm ose atij ceremonial, me vlera artizanale, etnografike ose historike, objektet e prodhuara ne mënyrë artizanale, me vjetërsi mbi 50-vjeçare dhe objektet e fabrikuara me vjetërsi mbi 75- vjeçare;
- ë) teknologji te prodhimit te produkteve te traditës;
- f) armët e ftohta dhe te zjarrit, te prodhimit artizanal ose te fabrikuara përpara fillimit te Luftës se Dyte Botërore;
- g) objekte personale te figurave te shquara historike;

gj) objektet e përfshira ne inventarët e pasurive, te shpallura ne ruajtje ose ne mbrojtje, te rrjetit muzeal e te galerive te artit dhe te institucioneve shtetërore te vendit deri ne vitin 1991. **II.** Vlerat jomateriale te trashëgimisë kulturore janë:

- 1.Përdorimi i gjuhës shqipe ne veprat letrare.
- 2.Folklori gojor i ruajtur ne kujtese, i shkruar ose i regjistruar.
- 3.Folklori vokal, koreografik dhe instrumental.
- 4.Zakone dhe doke tradicionale.
- 5.Besime dhe besëtytni te traditës.
- 6.Zejet e ndryshme tradicionale.

Neni 5

- 1.Vlerat materiale dhe jomateriale te trashëgimisë kulturore, qe zbulohen ose krijohen, pavarësisht nga pronësia, mbrohen nga shteti.
- 2.Ministri i Turizmit, Kulturës, Rinise dhe Sporteve shpall Ditën Kombëtare te Trashëgimisë Kulturore.

3.(e shfuqizuar)

4.(e shfuqizuar)

Neni 6

1. Pranë ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore ngrihet Komiteti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore Shpirtërore, i cili kryesohet nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore dhe në përbërje ka specialistë të fushës. Komiteti mbikëqyr veprimtarinë në fushën e trashëgimisë kulturore jomateriale, si dhe harton e miraton strategjitë e programet e zhvillimit në këtë fushë. Anëtarët e komitetit shpërblehen për pjesëmarrjen në mbledhje. Përbërja e këtij komiteti dhe masa e shpërblimit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave. Rregullorja dhe mënyra e funksionimit miratohen me urdhër të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore, me propozimin e Komitetit Kombëtar të Trashëgimisë Kulturore Shpirtërore, shpall krijimet më të spikatura të trashëgimisë jomateriale “Kryevepër e trashëgimisë kulturore shpirtërore

Neni 7

1.Institucionet shtetërore, të specializuara sipas kriterëve shkencore, bëjnë përcaktimin e vlerave të objekteve të trashëgimisë kulturore, të shpallura si të tilla, pronë e çdo personi fizik apo juridik, si dhe dokumentimin e tyre.

2.Këto objekte, ne mënyrë te detyrueshme, duhet te regjistrohen ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore, e cila lëshon pasaportën e objektit ne baze te këtyre te dhënave.

3.Çdo ndryshim i pronësisë se objektit duhet te regjistrohet ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore.

Neni 8

Çdo person fizik ose juridik është i detyruar të ruaje, sipas kriterëve të caktuar në këtë ligj dhe të akteve nënligjore, të nxjerra në zbatim të tij, tërësinë e vlerave të trashëgimisë kulturore e historike që zotëron ose merr në përdorim.

“Neni 8/1

Inspektimi

(shtuar me ligjin 77/2013)

Kontrulli për verifikimin e respektimit të kërkesave ligjore, sipas këtij ligji, bëhet nga inspektorati shtetëror që mbulon fushën e trashëgimisë kulturore.

Organizimi dhe funksionimi i inspektoratit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, në përputhje me ligjin nr. 10 433, datë 16.6.2011 “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

Neni 9

1. Objektet e trashëgimisë kulturore me vlera të veçanta kombëtare dhe unike, që nuk janë në pronësi shtetërore, mund të koleksionohen, shitën, blihen, lihen trashëgim ose dhurohen ndërmjet shtetasve shqiptarë që jetojnë brenda vendit por, në çdo rast, të shoqëruar me pasaportën përkatëse të objektit.

2. Shteti shqiptar gëzon të drejtën e parablerjes së objekteve me vlera të veçanta kombëtare dhe unike të trashëgimisë kulturore, që ndodhen në pronësi private.

3. Çdo pronar që dëshiron të shesë një objekt të trashëgimisë kulturore, është i detyruar të paraqesë në Ministrinë e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve pasaportën e objektit. Ministria e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve, pas këshillimit me organet e specializuara sipas fushave përkatëse, i kthen përgjigje pronarit të objektit brenda 30 ditëve nga paraqitja e kërkesës. Nëse Ministria është e interesuar për blerjen e këtij objekti, fillon procedurën e vlerësimit. Në rast të kundërt, pronari ka të drejtë të bejë shitjen, duke i bashkëlidhur dokumentacionit të objektit mendimin me shkrim të institucionit që ka bërë vlerësimin e tij.

4. Për vlerësimin e objekteve në pronësi private të trashëgimisë kulturore të luajtshme, që nxirren jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë, ngrihet një komision i përhershëm me eksperte nga institucionet shtetërore të specializuara, i cili, në përfundim të vlerësimit të objekteve, i rekomandon Ministrit të Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve lëshimin ose jo të autorizimit për nxjerrjen e këtyre objekteve jashtë territorit të vendit.

5. Funksionimi i komisionit, procedurat e vlerësimit dhe kriteret shkencore, përzgjedhja e anëtarëve dhe shpërblimi i tyre përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 10

1. Zhvendosja e vlerave të trashëgimisë kulturore, për ruajtjen e vlerave të tyre në mjedise të përshatshme, nga pikëpamja e sigurisë ose e mikroklimës, në varësi të natyrës së objektit, bëhet nga institucionet shtetërore të specializuara.

2.Zhvendosja realizohet pasi këto institucione te kenë përgatitur dokumentacionin dhe studimet përkatëse dhe te kenë bere regjistrimin e zhvendosjes ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore.

Neni 11

Shumëfishimi dhe riprodhimi i certifikuar i objekteve te trashëgimisë kulturore behet ne përputhje me dispozitat e legjislacionit ne fuqi për te drejtën e autorit, pasi është marre leja e Qendrës Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore.

Neni 12

Objektet e trashëgimisë kulturore ne pronësi private, me vlera te veçanta kombëtare dhe unike, kur pronari refuzon të sigurojë kushtet për ruajtjen e tyre, kur e kërkon interesi publik, mund te shpronësohen ne mbështetje te dispozitave ligjore ne fuqi për shpronësimet.

Neni 13

Personat fizikë dhe juridikë, që kanë në pronësi objekte me vlera të trashëgimisë kulturore, të luajtshme e të paluajtshme, të regjistruara, janë të detyruar të krijojnë kushtet e nevojshme për mirëmbajtjen e këtyre objekteve.

Për restaurimin e këtyre objekteve ata janë të detyruar t'u drejtohen institucioneve shtetërore të specializuara.

Mund të restaurojnë objekte të trashëgimisë kulturore, me miratimin e këtyre institucioneve, edhe subjektet e licencuara për këtë qëllim, sipas përcaktimeve të këtij ligji.

Neni 14

Ne rastin e fatkeqësive natyrore, te shembjes ose te djegies se objekteve me vlera te trashëgimisë kulturore, kur nuk vendoset kryerja e rikonstruksionit, mbi truallin e mbetur ose mbi pasurinë rrënojë, lejohet ndërtimi vetëm ne sipërfaqen dhe vëllimin e mëparshëm, duke respektuar kategorinë dhe llojin e monumentit te dëmtuar.

Neni 15

(Ndryshuar me ligjin 77/2013)

- 1. Inspektorati shtetëror që mbulon fushën e trashëgimisë kulturore,** me leje te pronarit dhe ne prani te tij, kane te drejte te kontrollojnë gjendjen fizike te objektit ose te objekteve ne pronësi private.
- 2.Pronaret e çdo objekti,** pas kërkesës se bere nga **inspektorati shtetëror,** janë te detyruar te lejojnë kontrollin e gjendjes fizike te objektit.

Neni 16

1.Institucionet shtetërore të specializuara shtetërore, ne marrëveshje me pronaret dhe zotëruesit e objekteve të trashëgimisë kulturore, krijojnë kushte për ekspozimin e këtyre objekteve për publikun.

2.Fotografimi, filmimi ose regjistrimi kompjuterik dhe publikimi i objekteve të trashëgimisë kulturore, të ekspozuara në muzetë vendore, bëhet pasi të jete marre autorizim nga institucioni shtetëror, në varësi të cililit është muzeu. Për objekte të tilla, të ekspozuara në muzetë kombëtare, leja miratohet nga Ministri i Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve.

Neni 17

1.Projektet e restaurimit dhe restaurimi i monumenteve të kulturës bëhen nga institucione shtetërore të specializuara dhe nga subjektet e licencuara për këtë qëllim, sipas pikave 3, 4 e 5 të këtij neni, si dhe nga institucionet e huaja të parashikuara në nenin 42 pika 3 të këtij ligji. Veprimtaria restauruese e këtyre subjekteve private, e përcaktuar në këtë ligj, përfshihet në kategorinë VI.1, të shtojcës së ligjit për licencat. Kjo veprimtari licencohet sipas dispozitave në vijim, të këtij ligji.

2.Me urdhër të Ministrisë së Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve krijohet Këshilli Kombëtar i Restaurimeve, më poshtë KKR, i cili ka në përbërje përfaqësues të institucioneve të specializuara dhe personalitete të fushës. Organizimi dhe funksionimi i këtij Këshilli përcaktohen në rregulloren e miratuar nga ministri.

3.Këshilli Kombëtar i Restaurimeve miraton kriteret për licencimin e subjekteve të personave fizikë a juridikë. KKR-ja, pas plotësimit të kriterëve të miratuara për këtë qëllim, i propozon Ministrisë së Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve licencimin e personave fizikë ose juridikë në fushën e projektimit apo të restaurimit të objekteve të trashëgimisë kulturore.

4.Licenca për projektim dhe restaurim në fushën e trashëgimisë kulturore miratohet nga Ministri i Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve.

5.Punimet e restaurimit, të cilat kryhen nga subjektet e licencuara për këtë qëllim, mbikëqyren dhe kolaudohen nga institucionet shtetërore, të specializuara dhe të ngarkuara me ligj për mbrojtjen, ruajtjen dhe studimin e objekteve të trashëgimisë kulturore.

6.Çdo projekt për restaurim i paraqitet për miratim Këshillit Kombëtar të Restaurimeve, i cili përcakton kriteret dhe kategorinë e projekteve, që miratohen nga Instituti i Monumenteve të Kulturës.

7.Zbatimi i punimeve të restaurimit të monumenteve të kulturës, mbikëqyrja dhe kolaudimi i tyre nuk i nënshtrohen ligjit nr. 8402, datë 10.9.1998 "Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit", të ndryshuar.

Rregullat dhe kriteret e punimeve të restaurimit në objektet e trashëgimisë kulturore përcaktohen në Kartën Shqiptare të Restaurimeve, e cila miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e Ministrisë së Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve.

Neni 18

Fondet për mirëmbajtjen, restaurimin, zbulimin dhe studimin e vlerave të trashëgimisë kulturore sigurohen nga buxheti i miratuar për Ministrinë e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve, nga të ardhurat e përdorimit të tyre, si dhe nga çdo e ardhur tjetër e ligjshme, që sigurohet nga

fondacione, organizata dhe institucione, vendase ose te huaja, shtetërore ose private apo nga personat fizike ose juridike.

Të ardhurat dytësore, të siguruara nga përdorimi i monumenteve të kulturës në pronësi shtetërore, ndahen si më poshtë:

a) 90 për qind institucionit, që ka në administrim monumentin, për restaurimin, mirëmbajtjen dhe rijetëzimin e tij;

b) 10 për qind Buxhetit të Shtetit.

Përzgjedhja e subjekteve, të pajisura me leje, për restaurimin e monumenteve të kulturës, me fondet e vëna në dispozicion nga Buxheti i Shtetit, bëhet nëpërmjet konkurrimit publik.

Procedurat e konkurrimit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

KREU II

TRASHEGIMIA KULTURORE E LUAJTSHME

Neni 19

1. Lëvizja nga vendet e caktuara te objekteve te trashëgimisë kulturore te luajtshme, ne pronësi shtetërore, me vlera te zakonshme ose te veçanta, kombëtare dhe unikalë, për ruajtjen, restaurimin, studimin, ekspozimin brenda vendit ose tjetërsimin e pronësisë, behet me autorizimn e Ministrsit te Turizmit, Kulturës, Rinise dhe Sporteve.

2. Lëvizja nga vendet e caktuara te objekteve te trashëgimisë kulturore te luajtshme, me vlera te zakonshme, për ruajtjen, restaurimin, studimin dhe ekspozimin jashtë territorit te Republikës se Shqipërisë, behet me autorizimn e Ministrsit te Turizmit, Kulturës, Rinise dhe Sporteve.

3. Lëvizja e objekteve te trashëgimisë kulturore te luajtshme, me vlera te veçanta, kombëtare dhe unikalë për ruajtjen, restaurimin, studimin dhe ekspozimin jashtë territorit te Republikës se Shqipërisë, behet me vendim te Këshillit te Ministrave. Procedurat e këtyre lëvizjeve përcaktohen me udhëzim te Këshillit te Ministrave, sipas konventave ndërkombëtare te ratifikuara nga Republika e Shqipërisë për këtë qellim.

4. Ne çdo rast, leja e lëshuar regjistrohet ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore.

Neni 20

1. Objektet e trashëgimisë kulturore te veçante, kombëtare dhe unikalë, nuk dhurohen e nuk shkëmbehen ne asnjë rast.

2. Ne raste te veçanta, objektet e trashëgimisë kulturore te luajtshme mund te dhurohen ose shkëmbehen ndërmjet institucioneve simotra ne shtete te tjera, kur u shërbejnë interesave kombëtare dhe janë te barazvlefshme. Dhurimi ose shkëmbimi behet me vendim te Këshillit te Ministrave.

3. Institucionet publike, që në fondin e tyre kanë në administrim objekte të trashëgimisë kulturore të luajtshme, me vlera të zakonshme, lejohen t'ua shesin të tretëve, brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, nëpërmjet procedurës së ankandit. Kushtet, rregullat dhe procedurat e organizimit të ankandit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 21

1.Shteti shqiptar behet menjëherë pronar i ligjshëm i objekteve te trashëgimisë kulturore, te cilat nuk janë ne pronësi shtetërore, por qe janë te vjedhura ose te humbura, nëse pronari i tyre nuk identifikohet.

2.Shteti shqiptar behet menjëherë pronar i ligjshëm i objekteve te trashëgimisë kulturore te luajtshme, te cilat nuk janë ne pronësi shtetërore, te nxjerra ne mënyrë te jashtëligjshme jashtë vendit.

Neni 22

Objektet e trashëgimisë kulturore te luajtshme, arkivat dhe koleksionet e institucioneve shtetërore e joshtetërore, si dhe ato te ekspozuara ne muzetë kombëtare ose vendore, shtetërore ose joshtetërore, mbrohen dhe administrohen sipas rregulloreve te vete institucioneve, te cilat hartohen ne përputhje me këtë ligj, si dhe me si dhe me ligjet nr.9386, datë 4.5.2005 "Për muzetë" dhe nr.9154, datë 6.11.2003, "Për arkivat"

Neni 23

Ne rastet kur godinat, ku ruhen arkiva shtetërore ose vlere te tjera te rëndësishme te trashëgimisë kulturore, u kthehen ish-pronareve dhe shpronësimi është i pamundur, Këshilli i Ministrave bën sistemimin ne mjedise te tjera te përshtatshme te këtyre institucioneve.

KREU III TRASHEGIMIA KULTURORE E PALUAJTSHME

Neni 24

- 1.Objekti i trashëgimisë kulturore ka këto shkalle mbrojtjeje: a) nen vrojtim; b) ne mbrojtje paraprake; c) monument kulture te kategorisë II ; ç) monument kulture te kategorisë I.
- 2.Objektet ne grup emërtohen sipas rastit: park arkeologjik, qytet-muze, zone-muze, qendër historike, zonë arkeologjike dhe ansambël-muze.
- 3.Heqja e plote ose e pjesshme e mbrojtjes nga shteti e një objekti ose grupi objektesh te trashëgimisë kulturore është e drejte ekskluzive e organit qe e ka shpallur atë.

Neni 25

1.Objekte në vrojtim janë të gjitha objektet në gjendje rrënoje, kështjellat, objektet e kultit, ndërtimet inxhinierike, ndërtimet publike ose të luksit, të ndërtuara përpara vitit 1900, si dhe ato në shfrytëzim, të ndërtuara përpara vitit 1944 dhe, në raste ndërtimesh të spikatura, edhe pas këtij viti. Statusi "Objekte në vrojtim" shpallet nga Instituti i Monumenteve të Kulturës për një afat kohor prej 6 muajsh.

Pas përfundimit të kësaj periudhe, Instituti i Monumenteve të Kulturës, në përputhje me dispozitat e këtij ligji, i propozon Ministrit të Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve shpalljen ose jo të këtyre objekteve "Monument kulture" të kategorisë I apo II.

2.Ndryshimi ose heqja e këtij statusi behet me kërkesë te pronarit te objektit drejtuar Institutit te Monumenteve te Kulturës.

3.Objekti me këtë status nuk mund te priset ose t'i bëhen ndryshime, pa miratimin me shkrim te Institutit te Monumenteve te Kulturës.

Neni 26

1.Objekt ne mbrojtje paraprake shpallet nga Instituti i Monumenteve te Kulturës çdo objekt me vlera te veçanta. Ky status është 6-mujor dhe brenda kësaj periudhe ky institucion duhet te kryeje procedurat për përcaktimin e statusit te mëtejshëm te tij.

2.Gjate kësaj periudhe ndalohet çdo lloj ndërhyrje ne gjendjen fizike te objektit.

Neni 27

Monumente kulture të kategorisë II janë ndërtimet me vlera të spikatura, kryesisht në pamjen e tyre të jashtme. Ato ruhen në vëllime dhe pamjen e tyre të jashtme. Ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore i shpall ato monumente kulture të kategorisë II.

Neni 28

1.Monumente Kulture te kategorisë I janë ndërtimet me vlera te spikatura dhe me rëndësi te veçante për trashëgiminë kulturore. Ato ruhen ne terezinë e përbërësve te tyre arkitektonike dhe teknike.

2.Kompozimi i vëllimeve, trajtimi arkitektonik i pamjeve te jashtme dhe te brendshme, si dhe zgjidhja planimetrike dhe funksionale e këtyre monumenteve nuk mund te ndryshohen.

3.Ndërtimet e reja pranë tyre duhet te respektojnë distancat e zonës se mbrojtur.

4.Ministri Turizmit, Kulturës, Rinise dhe Sporteve i shpall ato monumente kulture te kategorisë I

Neni 29

1.Zonat-muze, ansamblet-muze, qendrat historike, parqet arkeologjike janë kategori objektesh në grup, që ruhen në tërësinë e tyre si komplekse historiko- arkeologjike, monumentale,arkitektoniko-urbanistike dhe mjedisore.

2.Në këto kategori objektesh është e ndaluar çdo lloj ndërtimi i ri, me përjashtim të rrjetit inxhinierik nëntokësor dhe rikonstruksionit. Në rastin e rikonstruksioneve, projekti miratohet nga Këshilli Kombëtar i Restaurimeve.

3.Zonat-muze, ansamblet-muze, qendrat historike shpallen të tilla me vendim të Këshillit te Ministrave, pas propozimit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

4.Rregullorja e administrimit për kategorinë e objekteve të mësipërme dhe zonën e mbrojtur rreth tyre miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

5.Heqja e plotë ose pjesshme e shkallës së mbrojtjes në këtë kategori objektesh bëhet me vendim të po atij organi, që e ka vendosur atë.

6. Monumentet e kulturës të kategorisë I dhe II në qendrat historike, qytetet-muze dhe ansamblet-muze mund të shfrytëzohen edhe për funksione të tjera, që nuk cenojnë në asnjë mënyrë vlerat e tyre. Aty mund të vendosen institucione shtetërore ose private, si muze, biblioteka, atelie monumentesh, fototeka, galeri artesh dhe ekspozita të ndryshme.

Neni 30

1. Zonat dhe parqet arkeologjike shpallen të tilla me vendim të Këshillit të Ministrave, sipas propozimit të bërë nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Zonat arkeologjike, në varësi të intensitetit dhe rëndësisë së gjetjeve arkeologjike, kategorizohen në zona "A" dhe zona "B". Zonifikimi miratohet me vendim të Këshillit të

Ministrave, sipas propozimit të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Rregullorja e administrimit të këtyre zonave miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave, sipas propozimit të bërë nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

3. Në zonat arkeologjike "A" është e ndaluar çdo lloj ndërhyrjeje me karakter ndërtimor.

4. Në zonat arkeologjike "B" lejohen ndërtimet e reja në rastet e përcaktuara në rregulloren e administrimit të këtyre zonave, pas miratimit nga Këshilli Kombëtar i Arkeologjisë.

Neni 31

Institucionet shtetërore, të specializuara në fushën e trashëgimisë kulturore, organet e qeverisjes vendore dhe pronarët ose përdoruesit e objektit kanë të drejtën e propozimit për shpalljen e një objekti "Monument kulture", propozim i cili i drejtohet ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

Neni 32

1. Për monumentet e kulturës përcaktohet një sipërfaqe toke ose trualli përreth, si zone mbrojtëse, në përputhje me vlerat e tyre arkitektonike, me përshtatshmërinë e tyre urbanistiko-estetike, me rrethinën dhe me rrethanat ekologjike.

2. Përmasat e zonës mbrojtëse përcaktohen nga organi që shpall monumentin, sipas studimit të bërë nga Instituti i Monumenteve të Kulturës. Në këtë zonë ndalohet çdo ndërhyrje me karakter ndërtimor.

Neni 33

1. Gërmimi, restaurimi, përdorimi dhe çdo veprim tjetër në monumentet e kulturës, si dhe çdo ndryshim në truallin e venë në mbrojtje rreth tyre, bëhet vetëm me autorizimin e Këshillit Kombëtar të Restaurimeve, Institutit Arkeologjik, për gërmimet shkencore, si dhe të Agjencisë së Shërbimit Arkeologjik, në rastet e gërmimeve të shpëtimit.

2. Ndalohet gërmimi me karakter arkeologjik dhe përdorimi i aparaturave metalkërkuese nga njerëz ose subjekte të paautorizuara.

Neni 34

(Ndryshuar me ligjin 77/2013)

Njësitë e qeverisjes vendore bashkëpunojnë me **Inspektoratin shtetëror që mbulon fushën e trashëgimisë kulturore** për ruajtjen dhe mbrojtjen e objekteve të trashëgimisë kulturore, që ndodhen në territoret në juridiksionin e tyre. Ministria e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve përcakton mënyrat e bashkëpunimit.

Neni 35

Punimet e mirëmbajtjes, të restaurimit dhe të rigjallërimit të monumenteve të kulturës kryhen me fonde të ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe të donatorëve të tjerë ose të vetë pronarëve, pasi të jetë miratuar projekti i tyre nga Këshilli Kombëtar i Restaurimeve.

Neni 36

1. Në monumentet e kulturës të kategorive I dhe II, prone e subjekteve joshtetërore, shteti përballon të gjitha shpenzimet për ruajtjen e vlerave historiko-artistike, të cilat nuk lidhen me qëndrueshmërinë e objektit.

2. Punimet e tjera të restaurimit për këto monumente përballohen në masën:

- a) 60 për qind nga shteti dhe 40 për qind nga pronari, për monumentet e kulturës të kategorisë I;
- b) 30 për qind nga shteti dhe 70 për qind nga pronari për monumentet e kulturës të kategorisë II.

Neni 37

1. Kur pronari joshtetëror i monumentit të kulturës nuk ka fonde për kryerjen e punimeve të restaurimit, pas planifikimit të këtyre punimeve, shteti ndërmjetëson pranë bankave për përfitimin e kredive afatgjata me kushte lehtësuese si dhe merr përsipër shlyerjen e interesit të kredisë

2. Kur pronari kundërshton kredinë dhe kur monumenti është në rrezik shembje, punimet e restaurimit bëhen edhe pa pëlqimin e tij nga drejtoria rajonale e kulturës kombëtare nëpërmjet drejtorive rajonale të monumenteve të kulturës, ose edhe nga subjekte të tjera të licencuara për këtë qëllim. Pas përfundimit të punimeve, pronari detyrohet të paguaje pjesën e vet të shpenzimeve, në përputhje me nenin 36 të këtij ligji.

Neni 38

Çdo vendim i marre nga këshillat e rregullimit të territoreve për ndërhyrje ose ndërtim në zonat e shpallura monument kulture ose në zonën e mbrojtur pranë një monumenti kulture, pavarësisht nga pronësia, është i pavlefshëm.

Neni 39

1. Monumentet e kulturës mund të rijetëzohen për qëllime administrative dhe social-kulturore, me kusht që funksioni i ri të mos dëmtojë vlerën e monumentit. Kushtet dhe kriteret paraprake të rijetëzimit dhe të shfrytëzimit të monumenteve të kulturës miratohen nga Instituti i Monumenteve të Kulturës.

1/1. Rrjetëzimi ose shfrytëzimi i Monumenteve të Kulturës, të përcaktuara në këtë ligj, përfshihen në kategorinë VI.2 të shtojcës së ligjit për licencat. Këto leje jepen sipas ligjit për licencat ose sipas dispozitave në vijim, të këtij ligji. Këshilli i Ministrave vendos për përdorimin e njëres nga këto dy mënyra, sipas ndarjes në nënkategori. Në rastin e dytë nuk zbatohet parimi i miratimit në heshtje.

2. Në çdo rast, shfrytëzimi i monumenteve të kulturës bëhet vetëm pasi të jetë marrë miratimi i Këshillit Kombëtar të Restaurimeve për lidhjen e kontratës së shfrytëzimit ndërmjet palëve.

3. Kontrata e shfrytëzimit lidhet ndërmjet ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore dhe përdoruesit të monumenteve. Në rast se përdoruesi shkel kushtet dhe kriteret e kontratës, atëherë drejtoria rajonale e kulturës kombëtare i propozon ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore të zgjidhë kontratën në mënyrë të njëanshme

Neni 40

1. Vendosja e materialeve publicitare ne objektet monument kulture behet ne raste te veçantafestivo-kulturore dhe ka karakter te përkohshëm.

2. Veprimtaritë kulturore ne objektet monument kulture bëhen vetëm ne rastet kur ato nuk rrezikojnë ose cenojnë vlerat e tyre.

3. Ministri i Turizmit, Kulturës, Rinise dhe Sporteve jep autorizimn për organizimin e veprimtarive kulturore dhe vendosjen e materialeve publicitare.

Neni 41

Kërkimet, sondazhet dhe gërmimet arkeologjike ne te gjithë territorin e Republikës se Shqipërisë janë monopol i shtetit shqiptar.

Neni 42

1. Agjencia e Shërbimit Arkeologjik është institucion qendror, në varësi të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore, e krijuar për të ushtruar veprimtari në fushën e gërmimeve dhe të studimeve të trashëgimisë kulturore, që preket nga punimet ndërtuese të çdo natyre, apo nga planet për rregullimin e territorit. Organizimi dhe funksionimi i saj përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, sipas propozimit të ministrit të përgjegjës për trashëgiminë kulturore. Statuti i Agjencisë së Shërbimit Arkeologjik miratohet me urdhër të ministrit të përgjegjës për trashëgiminë kulturore. Struktura dhe organika e Agjencisë së Shërbimit Arkeologjik miratohen me urdhër të Kryeministrit, me propozimin e ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore.

2. Këshilli Kombëtar i Arkeologjisë është organ kolegjal vendimmarrës, që përbëhet nga specialistë të fushave përkatëse, i cili mblidhet periodikisht pranë ministrisë përgjegjëse për

trashëgiminë kulturore dhe kryesohet nga ministri. Përbërja, mënyra e funksionimit, kompetencat dhe shpërblimi i anëtarëve të këshillit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 43

Veprimtaritë e përshkruara në nenin 41 realizohen nga institucione shtetërore dhe private të specializuara të fushës përkatëse, vendase ose të huaja. Këto bashkëpunime bëhen në bazë të marrëveshjeve dy ose shumëpalëshe. Përjashtohet ekskluziviteti i institucioneve të huaja në këto veprimtari. Për bashkëpunim, në çdo rast, merret miratimi i Këshillit Kombëtar të Arkeologjisë.

Veprimtaria kërkimore arkeologjike e këtyre subjekteve private përfshihet në kategorinë VI.1 të shtojcës së ligjit për licencat. Kjo veprimtari licencohet sipas dispozitave në vijim të këtij ligji.

Neni 44

Objektet arkeologjike, të gjetura gjatë gërmimeve arkeologjike, janë prone e shtetit shqiptar.

Neni 45

Personat fizike ose juridike, që zbulojnë ose gjejnë, në mënyrë të rastësishme, objekte të trashëgimisë kulturore, janë të detyruar që brenda 20 ditëve të njoftojnë organet vendore të kulturës, Agjencia e Shërbimit Arkeologjik dhe drejtoria rajonale e kulturës kombëtare, duke deklaruar mënyrën dhe vendin e gjetjes. Pas dokumentimit të objektit, komisioni i ngritur për këtë qëllim me specialiste të këtyre institucioneve përcakton vlerat dhe vendos për statusin e mëtejshëm të objektit, si dhe shpërblimin e këtij personi.

Neni 46

Agjencia e Shërbimit Arkeologjik, nëpërmjet strukturave të veta dhe në bashkëpunim edhe me persona juridikë dhe fizikë, të licencuar në këtë fushë, bën ndjekjen e gjetjeve rastësore arkeologjike, që dalin gjatë punimeve bujqësore, të ndërtimit, veprave inxhinierike ose konstruksioneve ndërtimore dhe merr masa për shpëtimin e këtyre vlerave.

Në rastet e zbulimeve të rëndësishme, punonjësi i autorizuar nga Agjencia e Shërbimit Arkeologjik urdhëron ndërprerjen e menjëhershme të punimeve që dëmtojnë vlerat arkeologjike. Veprimet e mëtejshme vendosen nga Këshilli Kombëtar i Arkeologjisë jo më vonë se 10 ditë nga ndërprerja e punimeve.

Neni 47

Në rastet e ndërtimeve të mëdha në territore të pronësi shtetërore ose private, si rrugë, autostrada, aeroporte, porte, vepra industriale, qendra të reja banimi, investitorët janë të detyruar që, gjatë procesit të projektimit dhe zbatimit të projektit, të marrin miratimin, me shkrim, të Këshillit Kombëtar të Restaurimeve dhe të Këshillit Kombëtar të Arkeologjisë. Specialistet

kryejnë kontrollin e zonës dhe përgatisin dokumentacionin përkatës. Kur zona përmban vlera të rëndësishme arkeologjike, etnografike ose gjurme të arkitekturës së lashtë ose tradicionale, projekti duhet të ndryshojë. Shpenzimet për kryerjen e hulumtimeve të nevojshme, përgatitjen e dokumentacionit, si dhe ndryshimet e mundshme të projektit kryhen nga investitori.

Neni 48

1. Kur, pas fillimit të punimeve, zbulohen rastësisht gjurme ose objekte me vleraarkeologjiko-etnologjike, punimet ndërpriten menjëherë.

Drejtuesit dhe investitorët e punimeve njoftojnë, brenda tri ditëve, organet e qeverisjes vendore, Agjencinë e Shërbimit Arkeologjik dhe drejtorinë rajonale të kulturës kombëtare, të cilët bëjnë kontrollin përkatës, relatojnë për vlerat e gjetura dhe bëjnë propozimet përkatëse për vazhdimësinë ose jo të punimeve.

2. Nëse gjetjet janë me vlera të rëndësishme, punimet e filluara mund të pësojnë ndryshime ose të ndërpriten përfundimisht. Vendimi në këtë rast merret nga organi që ka autorizuar fillimin e punimeve.

3. Në rastin kur punimet pësojnë ndryshime, të gjitha shpenzimet për to, si dhe shpenzimet për kërkimet shkencore, veprimtaritë e nevojshme restauruese ose konservuese, mbulohen 100 për qind nga investitori.

KREU IV KUNDËRVAJTJET ADMINISTRATIVE

Neni 49

(Ndryshuar me ligjin 77/2013)

1. Janë kundërvajtje administrative dhe dënohen me **me dënim kryesor** gjore, kur nuk përbejnë vepër penale, shkeljet e mëposhtme:

- a) shkeljet sipas nenit 7 dënohen **me dënim kryesor** gjore nga 10 000 -20 000 leke; b) shkeljet sipas nenit 8 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 30 000 - 50 000 leke;
- c) shkeljet sipas neneve 11 dhe 19 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 20 000 - 50 000 leke;
- ç) shkeljet sipas nenit 14 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 100 000 - 500 000 leke;
- d) shkeljet sipas nenit 16 pika 2 dënohen me **me dënim kryesor** gjore 20 000 leke;
- dh) shkeljet sipas neneve 25 pika 3 dh 26 pika 2 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 100 000-300 000 leke; e) shkeljet sipas nenit 28 pika 2 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 100 000 - 500 000 leke;
- ë) shkeljet sipas nenit 33 pika 1 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 50 000 -500 000 leke; f) shkeljet sipas nenit 45 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 10 000 - 50 000 leke;
- g) shkeljet sipas nenit 33 pika 2 dënohen me **me dënim kryesor** gjore 100 000 leke dhe konfiskim të aparaturës; gj) shkeljet sipas neneve 47 dhe 48 pika 1 dënohen me **me dënim kryesor** gjore nga 1 000 000 - 5 000 000 leke.

2. Demi i shkaktuar në objektet unike të trashëgimisë kulturore përbën në çdo rast vepër penale dhe dënohet sipas legjislacionit penal.

Neni 50

(Ndryshuar me ligjin 77/2013)

“1. Të drejtën e vënies së gjobës e kanë inspektorët e inspektoratit shtetëror që mbulon fushën e trashëgimisë kulturore.

2. Shqyrtimi i kundërvajtjes administrative, marrja e vendimit dhe ankimi bëhen në përputhje me ligjin për inspektimin.

3. Kundërvajtësi duhet ta paguajë gjobën brenda 30 ditëve nga data kur vendimi bëhet i ekzekutueshëm. Në rast mospagimi të gjobës brenda afatit të mësipërm, zbatohet legjislacioni në fuqi për kundërvajtjet administrative.”.

Në rast mospagimi të gjobës brenda afatit të mësipërm, vendimi për lënien në fuqi të gjobës përbën titull ekzekutiv dhe për ekzekutimin e tij ngarkohet zyra e përmbarimit.

4. Shuma e arkëtuar nga vjelja e gjobave derdhet 40 për qind në favor të Buxhetit të Shtetit dhe 60 për qind në favor të institucionit, që ka në juridiksion objektin.

KREU V

DISPOZITA KALIMTARE DHE TE FUNDIT

Neni 51

Çdo person fizik ose juridik, që zotëron objekte, te cilat janë vlera te trashëgimisë kulturore te luajtshme, duhet t'i deklaroje ato pranë organeve te kulturës, te qeverisjes vendore dhe ta regjistroje objektin ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore, sipas mënyrës që ofron kjo qendër, brenda dy vjetëve nga hyrja ne fuqi e këtij ligji.

Neni 52

Për objektet monument kulture te dhëna me qira përpara hyrjes ne fuqi te këtij ligji, kontrata e qiramarrjes, për periudhën e mbetur, rregullohet ne përputhje me dispozitat e këtij ligji.

Neni 53

1. Instituti i Monumenteve te Kulturës dhe Instituti i Arkeologjisë, brenda gjashte muajve nga hyrja ne fuqi e këtij ligji, i paraqesin për miratim Këshillit te Ministrave zonat arkeologjike brenda qendrave te banuara ne Shkodër, Lezhe, Kruje, Durrës, Elbasan, Berat, Vlore dhe Sarande.

2. Brenda një viti nga hyrja ne fuqi e këtij ligji, Instituti i Monumenteve te Kulturës dhe Instituti i Arkeologjisë i paraqesin për miratim Këshillit te Ministrave kufijtë dhe rregulloret e administrimit te parqeve arkeologjike te Shkodres, Lezhës, Apolonisë, Bylisit, Amantias, Orikumit, Antigonesë, Finiqit dhe Butrintit.

3.Brenda 6 muajve nga hyrja ne fuqi e këtij ligji, institucionet shtetërore të specializuara ne varësi te Ministrisë se Turizmit, Kulturës, Rinise dhe Sporteve, statutet e te cilave miratohen nga Ministri i Turizmit, Kulturës, Rinise dhe Sporteve, bëjnë rishikimin e këtyre statuteve, sipas dispozitave te këtij ligji.

Neni 54

Ngarkohet Këshilli i Ministrave qe, ne zbatim te neneve 9 pika 5, 19 pika 3, 20 pika 2,23,29 pika 2 dhe 31 pika 1, te nxjerre aktet nënligjore për zbatimin e këtij ligji.

Neni 55

Ligji nr.7867, date 12.10.1994 "Për mbrojtjen e pasurisë kulturore te luajtshme dhe te paluajtshme", shfuqizohet.

Neni 56

Ky ligj hyn ne fuqi 15 dite pas botimit ne Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekret nr.3804, date 5.5.2003 te Presidentit te Republikës se Shqipërisë, Alfred Moisiu